

Daniel Galera: Hyöky | Maailmankirjat

Elävää kuollutta tai kuollutta elävää etsimässä

RIITTA VAISMAA (31.12.2014)

Hän on erittäin sympaattinen. Hänen tarinaansa on ilo seurata. Brasilialainen **Daniel Gale-
ra** ei nimeä päähenkilöään ensimmäisessä suomennetussa teoksessaan, romaanissa *Hyöky*. Kirjailijan ratkaisu pakottaa varsinkin alussa välillä terästäytymään ja miettimään, kuka hän kulloinkin on kyseessä. Alkukielessä portugalissa ja monissa muissakin kielissä luke-
mista helpottanee feminiinisen ja maskuliinisen yksikön kolmannen persoonan ero. Kaikki
kunnia on annettava suomentaja **Antero Tiittulan** monille tavoille ratkaista ongelma. Hie-
noinen vaikeus alkaa jopa viehättää.

Galera kertoo syksyisessä [Helsingin Sanomien haastattelussa](#), ettei hän halunnut nimetä
romaaninsa päähenkilöä, koska nimi on kuin vankila. Se tekee kohteesta vangin. Tarkoitus
on, että päähenkilö saa kasvaa sisältä päin sellaiseksi kuin hän kasvaa, Galera toteaa.

Jos hän on joskus lukijalta hukassa, päähenkilö itse on suhteessa muihin ihmisiin todellises-
sa pulassa. Hän sairastaa prosopagnosiaa eli kasvosokeutta. Hän unohtaa välittömästi kohta-
tamansa ihmisen kasvot. Hän pyrkii kiinnittämään kussakin ihmisessä huomion johonkin
muuhun yksityiskohtaan pystyäkseen tunnistamaan edes itselleen tärkeät ihmiset. Ääni on
usein tunnistettava, käsien asento, tapa kävellä. Galera rakentaa huikean kontrastin siitä,
kun päähenkilön kasvot ovat lähes identtiset hänen isoisänsä kasvojen kanssa. Saman mie-
hen, jonka etsiminen on kirjan keskeinen juoni. Hän ei muista edes omia kasvojaan. Hän
opettelee sitkeästi itsensä ja samalla isoisänsä tunnistamista valokuvista ja peilikuvastaan.
Miten löytää ihminen, jota ei voi tunnistaa?

Kuolema sekä isoisän, isän ja pojan kohtalonyhteys ovat *Hyöky*-romaanin keskiössä. Alku-
tilanteessa päähenkilön isä kertoo omasta isästään, joka on tapettu Garopaban kalastajaky-
lässä, ja samalla siitä, että hän aikoo tehdä itsemurhan. Isä vaatii pojaltaan lupauksen, että
tämä tappaa isän koiran isän kuoleman jälkeen. Poika ei lupausta pidä. Beta-koirasta tu-
lee hänen lähin ystävänsä, jonka hän pelastaa lähes varmasta kuolemasta toisenkin kerran.
Miehen ja koiran suhde ja yhteistyö tuo lämpöä ja herkkyyttä päähenkilön melko yksinäi-
seen elämään. Se ei voi olla hellyttämättä jokaista koiran kanssa elävää.

Hyöky kuvaa yhdeksän kuukauden aikaa nimettömän päähenkilön elämässä Garopaban
päällisin puolin uneliaalta vaikuttavassa kalastajakylässä ja sen ympäristössä. Kalastus on
synnyttänyt kylän, mutta nykyään pääelinkeino on turismi; muulloin kuin sesongin aikaan
rannoilla on hiljaista. Jos joku tulee kylään sesongin ulkopuolella, hän pakenee jotakin,
yleensä sydänsuruja.

Päähenkilö lopettaa työnsä ja myy vähäisen omaisuutensa Porto Alegressa ja muuttaa Ga-
ropaban selvittämään isoisänsä murhaa. Tehtävänsä hän ei uppoudu tosin kovin inten-
siivisesti. Toisaalta kyläläiset eivät halua puhua Gaudériosta, isoisästä, monen mielestä

ilmeisen keljusta tyypistä, he kieltäytyvät muistamasta tätä, vaikka pojanpoika on ilmetty kopio isoisästään. Gardopabassa ei ole koskaan tapettu ketään, sanotaan. Vaikka murhatapauksia toki on, sanonta kuitenkin saa päähenkilön epäilemään Gaudérion kuolemaa. Hiljalleen hän saa johtolankoja, joita seurata.

Vaikka romaanissa on jännityselementtinsä ja mahdollinen murha selvitettävänä, en luokittele teosta dekkariksi tai muuksikaan jännityskirjallisuudeksi. Pääosin päähenkilö elää leppoisaa ja yksinkertaista elämää. Hän saa vaatimattoman elantonsa osapäiväisenä uimaopettajana ja juoksijaryhmän sparraajana. Hän on kunto-ohjaaja ja triathlonisti. Hän pitää ihmisistä ja nämä hänestä. Hän vetää naisia puoleensa mutta ei ole millään muotoa naistenmies, mikä olisikin hankalaa, kun kasvot unohtuvat selän kääntyessä. Hänellä on sydänsu- runsa. Hänen rakastettunsa on hylännyt hänet ja valinnut hänen veljensä kumppanikseen, sittemmin aviomiehekseen ja lapsensa isäksi. Päähenkilö ei pysty unohtamaan Vivianea, ja veljesten välit ovat rikkoutuneet kohtalokkaasti.

Päähenkilö ui kylmässä meressä pitkiä matkoja ja seuraa välillä kalastajia merelle. Vesi on tärkeä elementti, ei ainoastaan urheilun paikka ja ansion lähde. Kun Beta-koira jää auton alle ja jää lukuisien ja päähenkilön kukkarolle kovin kalliiden leikkausten jälkeen henkiin pystymättä silti juurikaan liikkumaan, kunto-ohjaaja vie koiransa vesijumppaan. Hän kunnouttaa Betaa kylmässä meressä sinnikkäästi ja säännöllisesti. Lopulta koira pystyy taas kävelemään vaikkakin hieman ontuen.

Hyvä uimataito ja kunto pelastavat päähenkilön retkeltä, jolloin hän todennäköisesti koh- taa Gaudérion. Tämä ei ole kohtaamisesta hyvillään. Lähinnä tähän tapahtumaan liittyy kauhun elementtejä. Kirjailija on maininnut olevansa viehtynyt kauhugotiikkaan. En olisi tätä yhteyttä pannut merkille, jollen tausta-aineistoista olisi asiasta lukenut. On kirjassa to- ki joitakin kauhun hetkiä, mutta jo kuoleman selvittämisen tematiikka antaa odottaa sen suuntaista. *Hyökky* on kiinnostava luettava ja helposti lähestyttävä myös niille, joiden lem- pigenre ei ole kauhu tai kauhugotiikka.

Galeran teksti etenee vaivattomasti ja juohevasti. Elävä ja satuttava dialogi rytmittää onnis- tuneesti kerrontaa. *Hyökky*-romaanissa on kymmenkunta laajaa alaviitettä. Niissä on takau- mia, jotka ovat päähenkilön ulottumattomissa. Ne taustoittavat tapahtumia ja rikastuttavat romaania, kun alaviitteissä tulee esiin muiden kuin päähenkilön näkökulmia. Kirjailija on kertonut, ettei hän halunnut rikkoa päähenkilön tarinan kronologiaa. Alaviitteet voi jopa olla lukematta, tai ne voi halutessaan lukea vaikka jälkeinpäin. Pikanteja lisämausteita niistä saa. Ratkaisu on kiehtova ja onnistunut, vaikka se jossain määrin kommervenkki- sel- tä tuntuukin.

Daniel Galera (s. 1979) on sukupolvensa johtavia brasilialaisia kirjailijoita. Hän on myös kääntäjä ja Livros do Mal -kustantamon perustaja. Galera on julkaissut neljä romaania ja novellikokoelman, joka aloitti kirjailijan uran vuonna 2001. Nyt suomennettu *Hyökky* on kirjailijan tuorein teos. Portugaliksi se ilmestyi 2012. *Hyökky* voitti 2013 São Paulon kirjalli- suuspalkinnon. Miehestä varmasti kuullaan vielä, toivottavasti suomeksikin. Niin vankkaa taitoa *Hyökky* osoittaa, ettei voi olla toivomatta aiempienkin teosten suomentamista. On kiin- toisaa tutustua eteläamerikkalaiseen kirjallisuuteen, jota ei liikaa ole suomeksi luettavana.

Daniel Galera: *Hyöky (Barba ensopada de sangue)*. Suom. Antero Tiittula. Otava 2014. 420 s.